

Geweldloos afwassen

Dan zegt de Ene: het is niet goed dat de mens alleen is, ik maak voor hem een hulp die bij hem past¹ / als tegenover². Genesis 2:18

Deze tekst was favoriet bij kerkelijke huwelijken in protestantse kring en is dat nog, binnen de orthodoxie. Het woord hulp werd door mannelijke interpretatie in een cultuur waar heterofiele mannen het voor het zeggen hadden, al gauw zó verstaan: dat de meestal vrouwelijke partner een hulpje in de huishouding zou zijn met als enige recht het aanrecht. Dat idee zou dan zijn aangereikt door de hoofdpersoon uit Genesis 2. Maar een hulp is in deze context wat anders. Psalm 121, voor sommigen van ons nog bekend, begint met:

Ik sla mijn ogen op naar de bergen; vanwaar zal mijn hulp komen?

Dat zegt een pelgrim die een lange gevaarlijke weg gaat afleggen, langs bergen en dalen zonder te weten of hij het er levend van af brengt. Onderweg kan hij worden aangevallen door een wild dier of door een dikke boef. Hij is zijn leven en zijn middelen van bestaan net zo onzeker als de mensen die in de afgelopen weken hulpdiensten verrichtten: politie, journalisten, middenstanders en ziekenhuispersoneel; en waarschijnlijk net zo bang als zij.

Zoiets zegt iemand die in een uitermate kwetsbare positie is en afhankelijk van de genade van een toevallige passant, die hem naar wij hopen niet links laat liggen als hij bloedend op straat ligt. Als God besluit een hulp te maken voor de eenzame mens, dan doet hij dat omdat hij weet hoe die ene alleen niet overleeft; afhankelijk van de hulp van een ander mens.

Jezus doet de afwas bij zijn ruziënde vriendinnen Maria en Martha
Woord voor Woord, Karel Eijkman en Bert Bouman

Mijn hulp is van de Heer die hemel en aarde gemaakt heeft.

Nou denk ik niet dat God te beroerd is om de afwas te doen, maar aanrecht en afwas lijken mij niet direct aan de orde te zijn in deze psalm, waar God de rol van hulp krijgt.

Het hulpje uit Genesis 2 past dan ook aardig bij de man; zij voldoet aan al *zijn* wensen. Zo althans is het in de huidige Nederlandse vertaling gesteld. Wij vervormen altijd de tekst bij lezen of vertalen; daar zijn wij mensen voor, met iedereen een eigen brilletje dat dan ook weer bij haar past. In betere vertalingen wordt 'die bij hem past' correct gevolgd door: 'als tegenover'. De ander,

¹ NBV

² Een vertaling die recht doet aan de Hebreeuwse grondtekst

de tegenover, die jou vreemd is, past nou juist vaak *niet* bij jou. Daarom kibbelen familieleden, vrienden en geliefden geregeld en daarom willen ze elkaar af toe toe achter het behang plakken. En als het zover komt, dan moet die ander altijd ver-anderen. Hij moet een ander worden. Zij moet net zo doen en worden als ik. Dan komt alles goed.

Menno Bentveld maakte indertijd een serie programma's over muren³. Ik heb er ademloos naar gekeken. Ik wist niet dat er zoveel muren in de wereld gebouwd werden om mensen te verdelen en tegen elkaar op te zetten. Daar schrok ik van. In zijn documentaires laat hij zien wat muren betekenen voor mensen, waarom ze die aanleggen, de foefjes die mensen bedenken om de scheiding te overleven en in wiens belang die muur daar eigenlijk staat. Dat blijkt altijd in het belang te zijn van de partij met de meeste macht. Een muur is altijd gebaseerd op angst voor de ander en die muur is niet altijd gemaakt van beton of staal. In Nederland lijkt er een muur te zijn verrezen tussen politiek en volk met name dat deel van het volk dat niet is opgewassen tegen een regering die zich hult in bureaucratie, mensen met weinig kansen en toekomstperspectieven. Als het niet zo verdrietig was, zouden we er om kunnen lachen: een regering die met persconferentie na persconferentie op zenden staat en dat verwacht met communicatie en de relschoppers die helemaal uit hun dak gaan om gehoord te worden, terwijl zij niet worden gehoord. Wijkagenten en opbouwwerkers krijgen de opdracht de kloof te dichten en dat kunnen zij niet als niet allen zich inzetten.

De apartheidsmuur die voor een groot deel op Palestijnse grond staat en de contacten met de kerken daar, blijven mij schokken en bezig houden. Isaac Munther, geboren in Bethlehem, rector van het Bible College en Luthers predikant aldaar, schrijft een theologie van achter de muur. Hij noemt zijn positie 'van achter de muur' omdat hij met droefheid constateert, daar samen met zijn volk onzichtbaar en onhoorbaar te zijn. Ik vermoed dat dat komt omdat hij, net als zijn

lotgenoten, tegen een overmacht aan constant geweld principieel geweldloos blijft. Zijn theologie van achter de muur beschrijft hij zo:

Zo'n theologie behandelt dagelijkse dingen in Palestina. We zien alles door een bril die gekleurd is door bezetting, onrecht, geweldloosheid, religieus extremisme en vredeswerk. Identiteit en nationaliteit zijn veelbesproken onderwerpen. Wij schrijven geen theologische werken voor universiteitsbibliotheken, wij ontwerpen een theologie-van-het-checkpoint. Daar organiseren we een gesprek tussen Christus en het checkpoint. Daar stellen we de vraag: Wat zou hij zeggen of doen als hij voor deze Muur stond? Wat zou hij zeggen of doen als hij vijf of zes nutteloze uren zou moeten wachten bij een checkpoint? Wat zou zijn boodschap zijn aan de Palestijnen die daar doorheen willen maar die niet naar de ander kant mogen?

Wat zou de rol van de kerk kunnen zijn in ons verdeelde land? Isaac helpt mij op weg: zien wat is, niet oordelen, en het dagelijks leven delen met de partijen die elkaar de tent uitvechten. In ons geval moeten we daar wat moeite voor doen, want wij wonen in onze bubbel aan deze kant van de muur, de meest comfortabele. Maar: ook hier zijn muurtjes. We kunnen oefenen: hier in ons dorp en dan goed in de gaten houden aan welke kant wij van nature staan. Daarmee dienen wij de wereldvrede.

Willemien Keuning.

³ <https://www.bnnvara.nl/demuur>

